

GODZIĆ (121) *vb impf*

o jasne.

inf godzić (18). ◇ *praes 1 sg* godzę (7). ◇ *2 sg* godzisz (8). ◇ *3 sg* godzi (46). ◇ *2 pl* godzicie (2). ◇ *3 pl* godzą (14). ◇ *praet 1 sg m -m* godził (1). ◇ *3 sg m* godził (12). *n* godziło (2). ◇ *3 pl m pers* godzili (1). ◇ *fut 1 sg m* będę godził (1). ◇ *imp 3 sg* niechaj godzi (2). ◇ *con 3 sg m* by godził (1). ◇ *part praes act* godząc (6).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Zasadzać się celem wyrządzenia krzywdy fizycznej lub szkody; *captare, petere Cn* (31) :

a. Celować, mierzyć (8) : Ale tam więcej godzić/ gdzie prochowe lochy/ Obfzywfy kule płotnem/ zápali w nich prochy. *BielSat N2 [idem] BielSjem 37.*

godzić do czego (3): Zámpłá mu godził do głowy/ ále w tarcz trafił złámała fie mu rohátyná *BielKron 242v. Cf Zwrot; W przen.*

godzić czym na kogo (1): Bo ta páni z dzyecięciem co podle niey chodzi/ Co to tymi ftrzałkami ná káždego godzi. *RejWiz 29v.*

godzić czym w co (1): A Kupidá zá ftrzelcá ták przy fobie wodzi/ Wfzytki miya á w iego ferce ftrzałá godzi *PaprPan Q2.*

cum inf (1): godził mu Tátáryzn fzytych vczynić w brzuch *BielKron 242.*

Zwrot: »godzić do cyłu« (1): *Collimare – Mierzicz pilnie tak iako ftrzelec, godziedo [!] ciliu. Calep 215a.*

W przen (1) :

Zwrot: »do celu godzić« (1): Do ktorego fundámentu pílmá Prorockiego y Apóstolfskiego/ te rozmowy Chriftiáńskie wam przez mię fpifáne/ drogę pokázuią y do niego wfzędý iáko do celu pewnego godzą. *CzechRozm A3v.*

b. Uderzać, nacierać (10) :

godzić na kogo (6): *RejWiz 71v; Morfcy Ráyтары ná łódz fzturmuią/ [...] ná Pátroná godzą OrzQuin A3v; RejZwierc 229v; Smiáłością náfzy/ Niemcy wielkością przechodzą/ A ieden ná drugiego zápalczywie godzą StryjKron 642; KochSz B3. Cf godzić czym na kogo.*

godzić czym na kogo (1): Iufz nie ftrzelbá ále wręcz fwoy ná fwego godzi *StryjKron 230.*

W przen (4) : *RejFig Bb3; y oslep ná tę Exekucyą idziemy: nákóniec/ mimo przodek iéy godząc OrzQuin C.*

godzić na kogo, na co (2): W iáfny dzień záwždy cień zá káždym chodzi/ A zazdrość w fzczeńciu ná káždego godzi. *RejZwierc 224v; CzahTr G4v.*

c. Czyhać, polować [na kogo, na co] (9) : Owa fie łowiec przygodził/ A ná gołębicę godził *BierEz L; EGier myfz po Węgierfku ná ktorá kot godził CzahTr G4v.*

godzić z czym (2): ZOraw domá chowány/ wolno fobie chodzi/ Ná owego dziwoczká/ káždy s kiyem godzi. *RejZwierz 125v, 133v.*

Zwrot: »jako (a. by) kot na mysz godzić« (3): *RejWiz 136; Ták fie omylnie z námi fwiát obchodzi/ Ná káždego ták by kot ná myfz godzi. RejZwierc 229v, 222v.*

W przen (2) : A márna śmierć nie zmieszka/ bo tá ná to godzi/ Tuż práwie zá piętámi/ zá káżdym z was chodzi. *RejWiz* 159v.

godzić z czym (1): O rokofznelz to Małpy tu po fwiecie chodzą/ Co ná nie ci mylliwcy s tymi sídły godzą. *RejWiz* 47v.

d. *Chcieć ukraść [na co] (4)* : *BielKom* Dv; Ano drugi zá wiechą dybiąc zá nim chodzi/ A ná ony pftroćiny iego pilnie godzi. *RejWiz* 15v; *Marsupium inspicere*, Ná mieszek komu godzić. *Mącz* 406a.

Szereg: »czuhać albo godzić« (1): *Manticularius*, Złodziey który ná cudze mieszki czuha albo godzi. *Mącz* 208c.

2. *Chcieć coś osiągnąć, dążyć do czegoś, starać się, zabiegać; pragnąć czegoś; aspirare, insistere, quaerere* *Mącz*; *intendere, petere* *Cn (45)* : Dżis Młodzion kęły/ pyłzno przegłádaiąc chodzi. Gdzieby doftał pieniędzy gotowych tám godzi. *BielSat* D4 [*idem*] *BielRozm* 30.

godzić do czego (1): Ia [...], áczem po té wżyftkié Séymy w tym eláborował, wżákżem iednák do czegom godził, nie mógl vmierzyć. *SarnStat* 314.

godzić k czemu (1): Day Boże/ drogi Oycze/ bym twą drogą chodził/ Zeby k temu krefowi młody moy wiek godził. *SapEpit* A4v.

godzić na co (30): *RejRozpr* A4; *Diar* 63; Rzekł on człowiek/ nie znam cie y niewiem nacż godziłz *RejWiz* 46v, 15v, 57, 109, 177v; *Quaero aliquando significat*, Nábywam doftáwam/ Ítoyę o co/ Godzę ná co/ etc. *Mącz* 335d, 335d; *HistLan* E3v; *PapPan* I, L3v, X2v; Nie przez pochłébtwo/ áni złoté dáry [...] Ale przez cnotę ná mieśce wáznieyłzé Godziłz/ Wapowłki *KochFr* 104; *WisznTr* 24; Nie ná żadną kradzież godzę/ Choćia ták po nocy chodzę *KochPieś* 24; *GosłCast* 9, 15; *CzahTr* G4v; *KlonWor* 42; Tobie iuż náłufznieyfa w taniey szácie chodźić/ Ná wymyły/ ná Ítroie/ by namniey nie godzić. *ZbylPrzyg* B. *Cf* *godzić na co z czym, Ze zdaniem*.

godzić na co z czym (1): Siedzyał pátrząc ná miáłto gdzye fie był vrodził/ By pożegnał rodzinę ná to z myłłą godził. *RejWiz* 132.

cum inf (3): Niechci fy/ miła/ wżyftko dobre wodzi/ Z kimkolwiek przeftác twoie ferce godzi *KochPieś* 17; Iák mężowi pochlebia/ iáko go podchodzi: Gdy mu nieborakowi Ízwágrem zoftác godzi. *KlonWor* 59, 67.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: na to (9), temu (1); aby (8), jakoby (5), by (2)] (15): A posłowie już temu nawięcej godząc, by o nich KJM i panowie Rady Koronne nie rozumieli, żeby uporem więcej aniż rationibus íść mieli, przeczytając pilno tę kartę obaczyli *Diar* 55; *LubPs* L3; Szkodliwie nic nikomu nigdy nie záłzkodzi/ Owłzem áby wżem służył záwżdy ná to godzi. *RejWiz* 7v, 49, 89, 132; W vsćiech swoich ofladza nieprzyziaciel/ á w fercu [!] swoim godzi iákoby cie przewrocił w doł [*in corde suo insidiatur, ut subvertat te in foveam*] *Leop Eccli* 12/15; *RejFig* Cc4; *Mącz* 397a, 408d; Iuż rozumiem że ná to godzicie/ ábych ia wálzey rozmowy nie słucał. *Górndworz* H4v; *BielSat* D4; *BielSpr* 55; *WujJud* 28v; *BielRozm* 31.

W przen (2) :

godzić do czego (1): Záwżdy wesoły dzień: słońce nie záchodzi/ Nigdy do Ítráłznego záćmienia nie godzi. *WisznTr* 34.

godzić na co (1): Iż zá hárdego chłubą prętka háńbá chodzi/ Acz więc y pokorna mył pod čás ná to godzi. *HistLan* F5v.

3. Szukać okazji, czekać na odpowiednie warunki, być w pogotowiu; captare, imminere *Mącz*, *Cn*; *observare, permanere, speculari, venari* *Mącz* (11) :

godzić czego (1): Rzadkać rzecz może záłzkodzić/ Iedno vmiey czáfu godzić. *BierEz* I2.

godzić na co (5): Captat occasionem loquendi cum Principe, Godzi na pogodę/ radby s pánem mówił. *Mącz* 258a; Erectis omnibus expectatione novarum rerum, Gdy wízelki czuhał á czekał y godził ná nowiny. *Mącz* 350c, 483c [2 r.]; Piororuchy też pułzczą/ ci ácz byłtro chodzą/ Ale ná nalepízy wiátr/ y ná wonność godzą. *KmitaSpit* C.

Szereg: »czuhać, (i, a) (czekać), godzić« (5): Venari occasionem, Ná czaś czucháć/ godzić/ pilnowáć. *Mącz* 483c, 207c [2 r.], 350c, 483c.

a. W złych zamiarach [na kogo, na co] (3) : Xántus ná Ezopá godząc/ Wezwał Pániey táko rzekąc: Iżbych Ezopá mógł vbić *BierEz* D2; *Mącz* 389b.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Imminebat in occasionem opprimendi Ducis exercitusque, Czuhał á godził ná to yákoby mógł zniłzczić y páná y woysko z nim wełpolek. *Mącz* 207c.

Szereg: »czuhać a godzić« (1): *Mącz* 207c cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

4. Pilnować, strzec; invigilare, speculari, in speculis esse *Mącz* (4) : Invigilo, Pilnuyę/ doglądam/ prziftrzegam którey rzeczy/ leżę vftáwicznie nád którą rzeczą/ godzę. *Mącz* 496b.

godzić na co (3): Conspicillum, Oculáriye/ też łtraża to yeft/ mieyfce ná którym ná co godzą. *Mącz* 405c; Specular, [...] Wyglądam/ Strzegę/ Godzę ná co/ łperuyę *Mącz* 407a, 407a.

5. Kierować się, podążać; iść (11) : Acz niewiem kto raczyłz być/ álbo po czym chodzilz/ Lecz mi łie zda gdzyem ia był/ że tám y ty godzilz. *RejWiz* 185; *KochMon* 20.

godzić do czego (1): Mátiałz do Prus godzi/ lecz mu drógi bronią *KochProp* 11.

godzić ku komu, ku czemu (2): Vlnął/ ściány łię wlpárwłzy: flis ku pániey godzi *KochFr* 134; Y głowá Andromedy ná ten čás záchodzi: A Wieloryb z południá ku niéy przedsię godzi. *KochPhaen* 22.

godzić na co (3): Obaczywłzy młodzyeniec/ iż iuż noc przychodzi/ A iż káźde źwirzátko iuż ná pokoy godzi/ Przyłzedł nád piękną rzekę *RejWiz* 176v; *HistHel* C2; PRzeto nie rad do ciebie ná biésiáde godzę/ Bo téż nie rad ná cudzych nogách do dom chodzę. *PudłFr* 35.

W przén (3) : *RejZwierc* 237; ZAcna Páni/ łkąd komu počiechá pochodzi/ Tám dobrze bączne łerce s chucią rádo godzi. *WisznTr* 3.

godzić k komu (1): Dziś iuż priwatá rowno s pány chodzi/ Nędzna publiká z dáleká k nim godzi. *RejZwierc* 222v.

6. Czynić zadość, dogadzać [komu, czemu] (13) : *RejRozpr* B4v; *RejJóz* C4v; A chcelzli práwie ktemu końcowi przychodzić/ Iuż iáko pilny łługá mułilz Pánu godzić. *RejWiz* 49v; Abowiem to piękny łtroy gdy kto cnozie godzi *RejWiz* 88v, 107, 127; Krol rzekł/ iż więcej łławie niż kuli małz godzić. *RejZwierc* 5, 52, 102v; *ArtKanc* M17v; á ktemu przydano Modlitwy bárzo piękne do Páná twoiého: Táźe y do nałwiéłzény Pánny matki iego. [...] Syn męką/ mátká prółbą/ dułzy twoiéy godzą. *SiebRozmył* [A4]v; *SzarzRyt* C2.

W przen (1) : A tymby kftałtem wzyfscy/ mieli fie obchodzić/ Kto chce by mu też łławá/ była winná godzić. *RejZwierz* 54v.

7. Umawiać się, uzgadniać [na co] (2) : Z wieśniaczkeim [!] wy náłóźcie/ ten was nie wízkodźi/ Chcąc co rychléy rofprzedać na równy zyłk godźi. *WyprPl* B2.

godzić z kim (1): Páni s kráwcem ná wiotchy dawno iármak godzi. *RejWiz* 92v.

8. Bezpodmiotowo: można, należy [cum inf] (4) : Nuż záfię owé mowy/ których wízędy pełno między Senatory/ iefliż ie Senatory názwáć godźi *OrzJan* 88; Item Conft: 42, którýy tu podobno niegodźi opuścić: tákże y drugiéy, O nágrodzie wízkodzonych. *SarnStat* 1225; Ale *fatum* niefczeńné które z woléy Bożéy gđzie chce vgodźi/ rzemiełniká tego/ co té rzeczy odpráwować miał/ niewinnie/ przez té y tákié/ którym to nieprzyftáło/ á łnadź y broní wzywać y mieć do czáfu niegodźiło [...] z fwiátá wzięło. *SarnStat* 1315, 1038.

Synonimy: **1.**, **3.** czyhać, gonić; **2.** starać się, zabiegać.

Formacje współrdzenne: dogodzić, nagodzić, pogodzić, przygodzić się, rozgodzić, ugodzić, zgodzić; dogadzać, pogadzać, przygadzać, przygadzać się, rozgadzać, ugadzać, zgadzać.

HG